

UDK 82-93; 087.5; IRSTI 17.82.93
<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.736>

FATİH VEYİS¹✉, SEBİLE ALKİR²

¹*Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi
(Türkiye, Erzurum), e-mail: fatih.veyis@atauni.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-4874-7643>*

²*Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Erzurum Lisesi
(Türkiye, Erzurum), e-mail: sebilealkir@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9482-0530>*

ÇOCUK EDEBİYATINDA ÖLÜM VE YAS SÜRECİNE ANLATIBİLİMSEL BİR BAKIŞ: “HAYALET POSTACI” ÖRNEĞİ

Özet. “Hayalet Postacı”, resimli çocuk hikâye kitabıdır. Yas sürecinde olan bir çocuğun annesinin yardımıyla düş gücünden yararlanarak ölümü kabullenişinin anlatıldığı bu kitapta yaşanan maceranın, babasını arama sürecinin uykusu esnasında gerçekleşmesi, bilinçaltına açılan en önemli kapı olan uykuya da bir gönderme taşımaktadır. Hikâye anlatılırken adeta resimler de konuşturulmuştur. Çok işlenen ve genel olan ölüm konusu çocuk dünyasında diğer soyut kavramlar gibi anlaşılmazdır. Sevdiği birini kaybetmek ve onun yasını tutmak yetişkinler için bile ruhsal travmalara sebep olurken ebeveynini kaybeden bir çocuğun bunu anlaması ve kabullenmesi daha zor gibi görünür. Oysa ölüme kendi dünyasından, oyun penceresinden, bakan çocuk bu gerçeği daha kolay kabullenebilir. Çünkü hayal ve gerçeklerle iç içe olan sınırları çizilmemiş bir dünyada yaşamaktadır ve her yeri hayalleriyle süslemiştir. “Hayalet Postacı’da” çocuğun bu yas sürecinden çıkışı anlatılmış ve resimlerle daha da belirgin hâle getirilmiştir. Nurgül Ateş’in yazdığı bu hikâyenin teması sevgidir, insanların sevginin gücü ile bütün zorlukları aşacağı, karşılaşılan sıkıntıların üstesinden gelebileceği, hayal ederek olumsuzlukları güzelliğe dönüştürülebileceği mesajı verilmiş istenmiştir.

Anahtar kelimeler: Hayalet Postacı, Çocuk Edebiyatı, Çocukların Dünyası, Ölüm, Yas, Bilinçaltı.

Fatih Veyis¹, Sebile Alkyr²

¹*Associate Professor, Doctor, Ataturk University
(Turkey, Erzurum), e-mail: fatih.veyis@atauni.edu.tr*

²*Teacher, High School of Erzurum under the Ministry of National Education
(Turkey, Erzurum), e-mail: sebilealkir@gmail.com*

A Narratological Perspective on Death and Grief in Children's Literature: “The Ghost Postman” Example

* *Bize doğru alıntı yapınız:*

Veyis Fatih, Alkyr Sebile. Çocuk Edebiyatında Ölüm Ve Yas Sürecine Anlatibilimsel Bir Bakış: “Hayalet Postacı” Örneği // Ясауи университетінің хабаршысы. – 2021. – №3 (121). – Б. 80–91.

<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.736>

* *Cite us correctly:*

Veyis Fatih, Alkyr Sebile. Çocuk Edebiyatında Ölüm Ve Yas Sürecine Anlatibilimsel Bir Bakış: “Hayalet Postacı” Örneği [A Narratological Perspective on Death and Grief in Children's Literature: “The Ghost Postman” Example] // Ясауи университетінің хабаршысы. – 2021. – №3 (121). – Б. 80–91.

<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.736>

Abstract. “The Ghost Postman” to be analyzed is a children's picture story book. The adventure of a child in the process of mourning in this book, in which he accepts death by using his imagination with the help of his mother, also carries a reference to sleep, which is the most important door that opens to the subconscious. While the story was being told, the pictures were also spoken. The subject of death, which is widely covered and general, is incomprehensible like other abstract concepts in the world of children. Losing and mourning a loved one causes mental trauma, even for adults, while the loss of a parent seems more difficult for a child to understand and accept. However, the child who looks at death from his own world, from the game window, accepts this fact more easily. Because he lives in a world with no borders, intertwined with dreams and reality, and he has decorated it with his dreams. In Ghost Postman, the child's exit from this mourning process is explained and made more evident with pictures. The theme of this story, written by Nurgul Atesh, is love, and it is intended to convey the message that people can overcome all difficulties with the power of love, overcome the difficulties encountered, and turn negativities into beauty by imagining.

Keywords: Ghost Postman, Children's literature, the world of children, death, mourning, subconscious.

Фатих Вейс¹, Себиле Алкыр²

¹доцент, доктор, Атамүрік университеті

(Түркия, Эрзурум қ.), e-mail: fatih.veyis@atauni.edu.tr

²Ұлттық Білім Министрлігі жанындағы Эрзурум орта мектебінің мұғалімі

(Түркия, Эрзурум қ.), e-mail: sebilealkir@gmail.com

**Балалар әдебиетіндегі өлім мен қайғы-қасіретті баяндау тәсілі:
«Елес пошташы» мысалында**

Аннотация. Бұл мақалада талданатын «Елес пошташы» – бұл суретті балалар кітабы. Бұл кітаптағы аза тұту кезіндегі баланың шытырман оқиғасы, ол өзінің қиялында анасының көмегін қолдана отырып, өлімді қабылдайды, сонымен қатар түпсанасына ашылатын ең маңызды есік болып табылатын ұйқыға да сілтеме жасалады. Әңгіме айтылып жатқанда, фотосуреттер де дауыстап айтылады. Балалар әлеміндегі басқа дерексіз ұғымдар сияқты, кеңінен айтылатын және жалпы ұғым болып табылатын өлім тақырыбы да түсініксіз. Жақын адамынан айырылу және қайғы-қасірет ересектердің өзінде де психикалық жарақат тудырады, ал балаға ата-анасынан айырылуды түсіну және қабылдау тіпті қиын болатын секілді. Алайда, өз әлемінен, ойын терезесінен өлімге қарайтын бала бұл фактіні оңай қабылдайды. Себебі ол шексіз әлемде өмір сүреді, армандар мен шындықтармен араласып, оны армандарымен безендіреді. «Елес пошташыда» баланың осы аза тұту процесінен шығуы фотосуреттер арқылы түсіндіріледі және айқынырақ болады. Нұргүл Атеш жазған бұл оқиғаның тақырыбы – махаббат, ол адамдар барлық қиындықтарды махаббат күшімен жеңе алады, туындаған қиындықтарды жеңіп, теріс құбылыстарды елестету арқылы сұлулыққа айналдыра алады деген ойды жеткізуге арналған.

Кілт сөздер: Елес пошташы, балалар әдебиеті, балалар әлемі, өлім, аза тұту, түпсана.

Фатих Вейс¹, Себиле Алкыр²

¹доцент, доктор, Университет Атамюрка

(Турция, г. Эрзурум), e-mail: fatih.veyis@atauni.edu.tr

²учитель средней школы Эрзурума при Министерстве национального образования

(Турция, г. Эрзурум), e-mail: sebilealkir@gmail.com

Способ повествования о смерти и страданиях в детской литературе: на примере «Призрачного почтальона»

Аннотация. «Призрачный почтальон», рассматриваемый в данной статье, – это детская книжка с картинками. Приключение ребенка в этой книге, в которой рассказывается о том, как ребенок, находящийся в процессе скорби, принимает смерть, используя свою силу воображения с помощью своей матери, процесс поиска своего отца происходит во время сна, также содержится отсылка ко сну, который является самой важной дверью, открывающейся в подсознание. Пока рассказывалась история, фотографии также обсуждаются. Тема смерти, которая широко освещается и является общей, непостижима, как и другие абстрактные понятия в мире детей. Потеря и скорбь по близкому человеку вызывает психическую травму даже у взрослых, в то время как ребенку потеря родителя кажется более трудной для понимания и принятия. Однако ребенок, который смотрит на смерть из своего собственного мира, из игрового окна, легче принимает этот факт. Потому что он живет в мире без границ, переплетенном мечтами и реальностью, и он украшает его своими мечтами. В «Призрачном почтальоне» выход ребенка из этого траурного процесса объясняется и становится более очевидным с помощью фотографий. Тема этой истории, написанной Нургулем Атешем, – любовь, и она призвана донести мысль о том, что люди могут преодолевать все трудности силой любви, преодолевать возникающие трудности и превращать негатив в красоту, воображая.

Ключевые слова: почтальон-призрак, детская литература, мир детей, смерть, скорбь, подсознание.

Giriş

Çocuk kitapları küçük çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre uyarlanmış, çocuğun hayal gücünü, kavrama yeteneğini, kendini ifade edebilme becerisini, kelime hazinesini ve düşünme çeşitliliğini geliştiren eğlenceli yayınlar şeklinde tanımlanır [1]. Çocuk edebiyatı ürünlerinin yazımı çok büyük ustalık ve titizlik gerektirir. İyi çocuk edebiyatının başarı çitasını; çocuk gerçekliği, çocuk bakışı ve çocuğa görelilik belirlemektedir [2]. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleriyle beslenen çocuklar, yazarların kitaplarda işlediği konulardan hareketle düşüncelerini oluşturmaya, doğruyu yanlış ayırt etmeye ve kendi doğrularını yakalamaya başlarlar [3]. Çocukların kitaptaki bir karakteri zihinlerinde canlandırmaya çalışmaları onların hayal dünyalarını güçlendirir [4]. Bir bakıma çocuğu farklı dünyalarla tanıştırır bu ürünler.

Kitaplarda sunulan zengin yaşantılar ve nitelikli ortamlar çocuğa farklı bakış açıları kazandırır ve sorgulama becerisini geliştirir [5]. Okul öncesi dönemde kitap, pek çok yönden ilk bakışta daha ilgi çekici, rengârenk ve hareketli oyuncaklarla rekabet etmek durumunda olduğu için oyuncak kadar estetik, çocuğu oyuncaklarından ayırabilecek kadar ilgi çekici olmak zorundadır [6]. Okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumunda ve gelişmesinde, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılmasında insan hayatının en kritik dönemlerinden biridir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, yaşça daha büyük olanlar ve yetişkinler kadar nesnel düşünemezler, olaylar ve nesnelere arasında somut ve bedensel bağlar kuramazlar, benmerkezcidirler, düş ile gerçeği çoğunlukla birbirine karıştırırlar [7]. Okul öncesi dönemin bütün bu özellikleri dikkate alındığında doğumdan itibaren başlayan süreçte uyarıcı çevre, sunulan oyuncaklar, eğitim materyalleri, özellikle de kitaplar onun bir yetişkin olmasının temellerini atması açısından çok önemli araçlardır [8]. Çocuk edebiyatının en önemli ilkesi çocuğa görelilik ilkesidir. “Çocuğa görelilik ilkesi, genel bir ifadeyle, çocuğun düşünme gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış olan” demektir [9]. Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarından itibaren yazılı ve görsel yayınlarla

karşılaşırlar. Resimli çocuk kitapları çocukların edebiyat alanına ait ilk deneyimlerini yaşadıkları örneklerdir. Bu nedenle çocuklar için yaş, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli hikâye kitapları çok önemli eğitim araçlarıdır [10]. Özellikle çizilen resimlerin çocukların yaş özelliklerine, anlam evrenlerine ve duyarlıklarına göre hazırlanmış olması daha da büyük önem kazanır [11]. Özer [12] resimleri çocuklarda “öykü, masal dinleme isteği uyandıran unsur olarak ifade etmiştir. Çocuk kitaplarının şekil özellikleri, muhteviyatı ve resimlemeleri ile çocukların seviyesine uygun olması gerekir. Çocuklar hikâyenin metni ile hikâyenin resimleri arasındaki bağlantıdan hareketle metni anlayıp yorumlayabilmelidir. Hatta resimlemeler, hikâyenin kısa bir özeti olmalı hatta yazarın kelimelerle anlatamadıklarını renklerle, çizimlerle hissettirebilmelidir.

Çocuklar doğdukları ilk andan itibaren yazılı ve görsel imgelerle karşılaşmaktadırlar. Çocukların edebiyat ile tanışması da resimli çocuk kitapları sayesinde olur. Bu nedenle çocuklar için yaşlarına uygun, ilgilerini çekebilecek ve merak uyandıracak şekilde hazırlanmış nitelikli eserler önemli eğitim araçları olarak görülür. Bu çalışma ile çocuk edebiyatı ürünlerinden biri olan ve her ne kadar istenemeyen bir süreci -ölüm ve yas- ele alıyormuş gibi görünse de hayatın kaçınılmaz gerçeklerinden biri olan bu temayı kurmaca olarak çocuklara sunan Hayalet Postacı adlı eser, anlatıbilimsel bakış açısıyla incelenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırmanın olanaklarından yararlanılarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bir toplumun sosyokültürel, iktisadi, siyasi, dini hayatına ve medeniyetine dair geçmişine ilişkin özellikleri araştırılırken en önemli veri toplama araçları arasında dokümanlar/belgeler yer almaktadır. Araştırmacılar toplumların kültürlerini, geleneklerini, yaşam şekillerini, devlet politikalarını, inanç ve ibadetlerini, onlarla ilgili bugün bilinen pek çok şeyi dokümanların analizi yoluyla elde etmişlerdir. Bu bağlamda doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konular hakkında bilgi içeren belgelerle veri sağlama tekniği ve analiz yöntemidir [13]. Doküman incelemesi hemen hemen her araştırma için vazgeçilmez bir veri toplama tekniğidir. Araştırmacılar araştırma süreçlerinin önemli bir kısmını önceden yapılmış araştırmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi için harcarlar. Doküman incelemesinin en önemli özelliği araştırmacı ile belge arasında, iletişim sağlamanın zorunlu olmasıdır. Dokümanın anlatmak istediği ile araştırmacının anladığı arasındaki sapma ne kadar azalır, iletişim de o kadar başarılı olur [14]. Nitel araştırmalarda doğrudan gözlem ve görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda, bazen de araştırmaların geçerliliğini yükseltmek amacıyla gözlem ve mülakat tekniklerinin yanı sıra dokümanlardan da istifade etmektedirler.

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çok sayıda içeriği analiz etmek için kullanılan, sosyal bilimler araştırmalarının vazgeçilmez yöntemlerinden biri olan içerik analizi; çoğunlukla söz konusu içeriklerdeki temalar, örüntüler, kalıplar, sık geçen kelimeler gibi içeriğin önemli olduğu düşünülen parçalarını belirlemek ve analiz etmek için kullanılır. Örneğin, belli bir konuda yapılan bir gazete arşivi taramasında; araştırma konusuyla doğrudan ve dolaylı olarak ilgili kelimelerin, o dönemin köşe yazılarında ne sıklıkla ve hangi bağlamda geçtiğini anlamak için elle ya da çeşitli bilgisayar programları ile yapılan analizler içerik analizi kapsamına girer. İçerik analizi, “sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunmadır” [15].

İnceleme

Nurgül Ateş'in yazdığı bu öykü, babasını kaybettikten sonra bir çocuğun içinde bulunduğu yas sürecini ve annesinin icat ettiği bir oyunla bu süreçten nasıl çıktığını anlatıyor. Kahramanımızın çıktığı yolculuk aslında onun bilinçaltındaki küçük hatıra kırıntılarında oluşmuştur. Güneş'in babası ölmüştür. En çok sevdiği, güvendiği, sığındığı babası. Ölümü kavrayamadığı için babasının onları bırakıp gittiğini düşünür, Ona çok bağlı olduğu için kendini çok yalnız ve çaresiz hisseder.

Hiçbir şeyden zevk almaz duruma gelmiştir. En sevdiği oyunlardan, oyuncaklardan bile. Ölümü kabullenemez çünkü onun için hayatın son bulması ve ölüm kavramları tam oluşmamıştır. Çocuklar söz konusu olduğunda ölüm sonrasında yaşanan yas sürecinin zorlayıcılığı çocukların içinde bulunduğu bilişsel gelişim evresi [16] ve deneyim yetersizliği dolayısıyla etkili baş etme mekanizmaları konusunda tecrübesizliği [17] ile ilgilidir. [16] Güneş, ölümün geçici, geri dönülebilir olduğunu düşünür. Sürekli babasını bulmaya çalışır. Onu iki aydır görmemiştir ve çok özlemiştir. Sık sık ağlama nöbetleri geçirir, hırçınlaşır ve uyku sorunları yaşamaya başlar. Güneş, okul öncesi dönemdedir. Bu dönemde büyüsel düşünce hâkimdir. Ben-merkezci olduğu için babasının ölümünü babasının onu bırakıp gitmesi diye algılar. Buna kendisinin veya annesinin sebep olup olmadığını sorgular. Kayıp duygusu yaşadığı için sürekli babasını bulmak, görmek ister. Gerçek hayatta imkânsız olanı anne, kızının rüyasında görmesini, hayallerinde yaşatmasını sağlar. Annenin yaptığı kızının ölen babasıyla duygusal anlamda ilişkilerini yeniden düzenlemek ve yaşama kaldıkları yerden devam etmektir. Kızının zihninde, hayal gücünde babasına yönelik uygun bir anı formasyonu oluşturarak çocuğun belleğindeki baba ile ilgili anı ve düşüncelerini orada biriktirmesini, özlediği zaman rüyalarında onu görmesini, hayallerinde onu yaratmasını sağlar. Burada önemli olan çocuğun babası ile olan diyalogun kopmamasıdır. Gerçek hayatta olmasa da Güneş canı istedikçe, özledikçe babasına haber gönderebilecek, onunla geçireceği özel saatleri olacaktı ve bunu Güneş ne zaman isterse o zaman yapabilecekti. Bunu ise oyunla yapacaktı. Hem oyun oynayacak hem de babası oyun arkadaşı olacaktı. Bu oyun, annesinin icat ettiği görünmez postacı oyunudur. Sadece onların bulduğu bir oyundur. Görünmez Postacı, üstün yetenekli, görünmez ve hayali bir arkadaştır. Bu özel arkadaş kimsenin gidemediği yerlere gider, göremeyecekleri insanları görür. Annesinin bulduğu bu oyun Güneş'i çok heyecanlandırır ve gülmeye başlar. Hayali arkadaşın adını Hayalet Postacı koyarlar. Güneş ne zaman isterse postacı gelip mesajlarını babasına götürebilir, hayali mektuplarla baba kızı buluşturabilir. Güneş'in babasına söyleyecekleri vardır. Bunun gerçekleşebileceğini duyunca çok mutlu olur ve neşe ile yatar, gözlerini kapar ve babasına içinden seslenir: “Hem beni seviyorsun hem de bırakıp gidiyorsun. Neden dönmeyeceğini anlamıyorum. Bana mı kızdın anneme mi kızdın” derken suçun kendinde mi annesinde mi olduğunu sorarak çok üzgün olduklarını, onu çok sevdiğini söyleyerek mektubunu bitirir ve fısıltıyla Hayalet Postacıyı çağırır ve huzurla annesine sarılıp uykuya dalar. Rüyasında Hayalet Postacıyı görür. Postacı, çocuğun elinden tutarak onu çiçeklerle dolu bir ormandan geçirir. İleride nilüferlerle bezeli bir göl, gölün ortasında, küçücük bir ada ve o adada da küçük bir kulübe görünür. Hayalet Postacı, Güneş'i kucığına alır ve uçarak önce adaya sonra oradan da kulübeyi götürür. Kulübenin bir köşesinde babası koltuğa oturmuş kitap okumaktadır. Güneş koşar, babasına sarılır, doya doya öper ve sitemle niye gittiğini sorar. Hayalet Postacı oraya girer ve Güneş'in mektubunu okur. Babası kucığındaki kızı ile konuşmaya başlar. Ölümün üzücü olduğunu ama hayatın da bir gün sonlanacağını, insanların doğup büyüüp zamanı gelince de öldüğünü söyler. Güneş babasının burada yaşadığını düşünür: “Neden benim yanımda yaşamıyorsun” diye sorar. Babası: “Yanınızda yaşayamasam da senin kalbinde yaşayacağım” der. Aslında onu yaşatacak olan kızının sevgisidir. Babası her zaman Güneş'in kalbinde var olacaktır. Hayallerinde, rüyalarında babası ile buluşmak, birlikte olmak Güneş'i bir nebze de olsa rahatlatır. Babasını çok özlemiştir ve çok hoş vakit geçirirler. Artık Güneş'in uykusu gelmiştir ama babasından da ayrılmak istemez. Babası Güneş'i koynuna alır, mutlu bir hayat sürdürdüğünü, iş hayatında başarılı olduğunu, mutlu bir yuvasının ve Güneş gibi harika bir kızı olduğunu söyleyerek kızına şu öğütleri verir: “Sen de büyüyecek, yeni bilgiler öğrenecek, yeni insanlarla tanışacaksın. Yeni yerler göreceksin, bir işin bir yuvan olacak. Çoluk çocuğa karışacaksın ve ben her zaman senin kalbinde olacağım. Beni düşündüğünde ben senin sevginde var olacağım. Gözlerini kapadığında sana sarıldığımı hissedeceksin” der. Güneş, babasının göğsüne sokulup kokusunu içine çeker ve vedalaşır. Uyandığında annesinin koynundadır artık. Annesine sarılır ve yanağından öper. Bu öpücük de babasının annesine mektubudur.

Anlatıcı ve Odaklayıcı

Gérard Genette'in heterodiegetik anlatıcısıyla ilgili şu saptaması dikkat çekicidir: "Heterodiegetik bir anlatıcı, öykü dünyasında hiçbir zaman karakter olarak yer almayan birisidir. Heterodiegetik bir anlatıcının öykü dünyasının dışında bir pozisyona sahip olduğu gerçeği, gerçek hayatta asla kabul edemeyeceğimiz bir şeyi kabul etmemizi kolaylaştırır. O da şudur: bizim sınırsız bilgi ve otoriteye sahip olma zorunluluğu. Bu tip anlatıcı, tipik bir biçimde sanki dünyadaki en doğal şeymiş gibi, her şeyi bilmenin sorumluluğunu üzerlerinde taşırlar" [18]. Anlatma (narration), odaklanma (focalization) ve anlatı durumları bakımından incelendiğinde anlatıcının Dışanlatıcı (heterodiegetic narrator) olduğu görülür. Yazar anlattığı öyküde karakter olarak yer almamıştır. Kurgusal anlatıdır. Yani hayali bir dünyada kurgulanan bir hikâyeye yine hayali bir anlatıcı tarafından anlatılmıştır. Odaklanma / Kip (focalization / mood anlatı biliminde metnin ifade derecesi ve aksiyonun sunulduğu farklı bakış açıları anlamındadır. Bu hikâyede dış odaklanma söz konusudur. Dış odaklanma (external focalization): Bir metindeki algısal yönelimin, karakterler dışındaki bir anlatıcı üzerinde olması; bilgilerin, karakterlerin algı dünyası ile sınırlı olmamasıdır. Anlatımda duygulara odaklanılmıştır. Ağırlıklı olarak üçüncü tekil kişi odaklı bir anlatımın bulunması ölüm söz konusu olduğunda konuşmanın zorluğunu göstermektedir. Çocuklar ile de ölüm hakkında konuşmak, bu konudaki duyguları açığa çıkarmak oldukça zordur. Hikâyede Güneş'in ölümü oyun vasıtasıyla da olsa kabullenebilmesi ve duygularının gerçekçi bir şekilde ifadesi gerçek yaşamda ölüm ile karşı karşıya gelen okur çocuklar için de yol gösterici olabilir. Hikâyenin bu karakteri model olarak yas sürecini daha kolay bir şekilde atlatmasını sağlayabilir. Hikâyeye anlatma tekniği yazarlar için salt bir araç olmanın ötesinde, yer yer anlamın önüne geçen bir unsur olmuştur. Bu açıdan bakıldığında hikâyeye anlatmak, öykü kurgulamak, insanı araştırmanın bir yöntemidir ve okuru kapalı mesajlarla buluşturmaktan, onlara vaaz etmekten çok, insanı zaaflarıyla anlamayı, onu ucu açık anlamlar dünyasına sevk etmeyi hedefler [18].

Mieke Bal'a göre anlatıcı ses ve anlatım, anlatının teknik yönüne daha çok hizmet ederken, odaklama ve görüme, anlatımın psikolojik/ideolojik unsurlarını teşkil eder. Mieke Bal, bunu, teknik anlatıcı ile ideolojik anlatıcı ayrımıyla dile getirir. Çünkü, odaklama, beş duyu organı vasıtasıyla elde edilen algıları aktarmakla kalmaz, zihinsel karmaşaları, bilinç akışını, rüya, halüsinasyon ve yanılsamaları, düşünceleri de yansıtır. Böylece okur odaklayıcı unsurun (bu anlatıcının bizzat kendisi ya da bir karakter olabilir) iç dünyası, psikolojik durumu, hayal gücü ve zihin yapısına nüfuz edebilir. Kâh masal dili, kâh günlük, kâh fantastik öğeler barındıran gayet simgesel bir rüya dili [19].

Anlatı, okur ve yazar arasında gerçekleşen sembolik bir eylemdir. Bu nedenle yazar ve okuru bu sembolik eylemde rol alan temsilciler (agents) olarak görmek gerekir. Yazar yaratma sürecinde sembollerle örülü bir kodlar zinciri oluştururken okur da okuma sürecinde yazarın sembollerle ördüğü bu kodlar zincirini çözmeye çalışır. Bu nedenle, yazar temsilciye düşen görev, okur-temsilcinin metni yapılandırmak için kullandığı anlatımsal ifadeleri ya da semboller topluluğunu biçimlendirmesine yardımcı olmaktır [19]. Okurun okuduğu metne anlam vermesini sağlayan anlatımcı bakış açısının yanı sıra algılanabilir bakış açısı ve kavramsal bakış açısı da dilin ideolojik bağlamda kurgulanmasında işlevseldir. John Stephens'a göre algılanabilir bakış açısı, metnin konusunu, olaylarını, kişilerini ve mekânını "kim görüyor?" sorusuna cevap veren bakış açısidir (1992: 28). Yani algılanabilir bakış açısı bir şeyin gözde canlandırıldığı gibi anlatılmasıdır Ancak çocuk edebiyatında bir ana karakterden veya bir anlatıcıdan fazla bakış açısıyla anlatımın yapıldığı kapsamlı bir anlatı döngüsü oluşturmak pek olası değildir. Bu nedenle anlatı genellikle bir karakterin veya bir anlatıcının ağzından yapılır [20]. Hayalet Postacı'da özellikle diyaloglar tek odaklayıcının bakışıyla verilmiştir, Anlatıcı olayları gören durumundadır ve üçüncü tekil üzerinden anlatır. Aynı zamanda, "yazar anlatıcı" şeklinde de ifade edilen hâkim bakış açısidir. Çocuğun bilinçaltına nüfuz edip zihnindeki rüyalarını, hayallerini görüp anlatır.

Karakterler

Çizilen karakterler metnin içeriğine uygun olmalı. Yazarın dili ile çizerin dili birbirini tutmalı, “söz ve göz kardeşliği” kurulmalıdır. “Benim ilkem şöyle: Söz, göz, öz; el ele.” [21]. Karakterler metinde ayrıntılı bir şekilde tanımlanmamıştır, özellikleri resimlerle verilmiştir.

Bu öykünün ana karakteri olan Güneş nispeten yuvarlak bir karakterdir. Babasının ölümünden sonra değişmiştir. Sürekli ağlayan, hiçbir şeyden mutlu olmayan hırçın bir çocuğa dönüşmüştür. Yas sürecinde olan bu çocuğun fiziksel tepkileri, enerjisi tükendiği için çabuk yorulmaktadır.

Duygusal olarak verdiği tepki, üzüntüsünden dolayı hırçın ve öfkeli. Davranışsal olarak da ağlama nöbetleri ve uyku bozukluğu söylenebilir. Bilişsel olarak da ölümün sona erme olduğunu ve babasının geri dönemeyeceğini tam olarak kavrayamamıştır. Okuyucu Güneş’e kolaylıkla yakınlık duyabilir çünkü o yaş grubundaki çocukların yaşadıkları travmatik olaylara özellikle ölüme karşı gösterecekleri tavır genellikle Güneş’in tepkilerine benzemektedir. Güneş’in anne ve babası ile ilgili verilen ipuçlarından hareketle şöyle bir değerlendirme yapılabilir. Anne; çocuğuna çok düşkün, onun içinde bulunduğu bu durumdan kurtarmak için çabalayan, sevgi dolu, acısını içine gömmüş, sabırlı, içindeki çocuğu, o çocuk ruhunu kaybetmemiş, önceliği çocuğu olan fedakâr bir annedir. Baba ile ilgili ipuçlarına Güneş’in rüyasından ulaşılabilir. Çocuğu ile güzel vakit geçiren, kitap okumayı seven, mutlu bir hayat süren, başarılı bir hayatı olan, genç yaşta hayatını kaybeden, sevgi dolu bir eş ve sevgi dolu bir babadır. Hayalet Postacı ise Güneş’in düş gücünün eseridir. Gerçeküstü özellikleri olan hayali arkadaşıdır, Güneş’in istediği her şeyi yapabilir; kuş gibi uçabilir, dağlar, nehirler aşabilir. Burada Hayalet Postacı metaforuyla Güneş’i mutlu eden hayalleri, hayal gücü temsil edilmiştir.

Zaman

Anlatı zamanı (narrative tense): Anlatıcının, anlatma işini (speech act) gerçekleştirdiği zaman noktası ile, anlattığı hikayenin yaşandığı zaman arasındaki farktan doğar. Geçmiş zaman anlatımı (narrative past) ve şimdiki zaman anlatımı (narrative present) olmak üzere iki türü vardır. Hayalet Postacı adlı hikayede şimdiki zaman anlatımı kullanılmıştır. Anlatısal bir metnin hızını ya da temposunu belirlemek için, öykü zamanıyla söylem zamanını karşılaştırmak gerekir. Bunun sonucunda şu temel ilişki ortaya çıkar: Eş zamanlı/eş süreli/eşit sunumda, öykü zamanı ve söylem zamanı neredeyse birbirine eşittir ya da ritmik olarak birbirine eşlenmiştir. Rüyaya kadar olan bölüm eş zamanlıdır. Hikâye zamanıyla anlatı zamanı süre açısından neredeyse örtüşür. Hayalet Postacı’da olaylar kronolojik sırayı takip eder. Yazar hikâyesine başladığında baba ölmüştür ve yaşanan yas süreci okuyucuya aktarılmıştır. Hikaye zamanı ile söylem zamanı ritmik olarak örtüşmüştür. Özellikle annesiyle Güneş’in diyalog bölümlerinde böyle bir denklik vardır. Annesinin Güneş’i bu süreçten çıkarmak için icat ettiği oyunda babasını görmesini, onunla konuşmasını sağlamasını görüyoruz. Güneş’in ölüm gerçeğini kabullenerek uyanması, babasını kalbinde yaşattığı düşünmesi ve burada ilginç olan Güneş’in rüyasındaki yolculuğudur. Çok uzak yerlere, çok kısa sürede Hayalet Postacı onu götürür ancak rüyalar tam olarak çözülememiş olmasa da zihnimizin bir oyunu olarak düşünülmektedir. Bazen anlık şeyleri yaşarken asırlar geçmiş gibi gelir, bazen de çok uzun zaman alan şeyleri bir kaç dakikada yaparız rüyalarımızda. Burada da gidilen yer ütöpik bir yer olduğu için zaman ve mekân ilişkisi içinde net olmamakla birlikte zaman gecedin sabaha kadardır. Güneş’in rüya yolculuğunun anlatıldığı bölümde öykü zamanı ile söylem zamanı arasında zaman sapması olmuştur. Yani olayların akış hızı ile olayların anlatılış hızı birbirinden farklıdır. Rüyalardaki zaman kavramı soyut olduğu için süresi ile ilgili net bir şey söyleyememekle birlikte çocuğun rüyasındaki kısa bir zaman dilimini daha uzun bir zaman diliminde anlatmıştır. Hikâyenin en önemli bölümüdür çünkü verilmek istenen mesaj buraya yerleştirilmiştir. Okura özellikle gösterilmek istenen bölümdür. Bazen karakterin hatıraları ya da geleceğe dair umutları aktarılabilir [18]. Hikâye düzen bakımından incelendiğinde olayların normal dizilişini yansıtmadığına bakılmıştır. Eğer yansıtıyorsa, kronolojik bir düzen var demektir. Eğer yansıtıyorsa bir anakroni biçimiyle karşı karşıyayız demektir. Hayalet Postacı’da olaylar kronolojik sırayla anlatılmıştır, anakroni değildir.

Mekân

Hikâyede olayın geçtiği mekân yani hikâye alanı anne ile kızı Güneş'in yaşadığı evdir. Mekânın özelliklerine metinde yer verilmemiştir. Çizilen resimlerle karakterlerin içinde yaşadığı evle ilgili ipuçları verilmiştir. Anne kızın diyalogunun geçtiği odada fazla eşya yoktur. Ortada büyükçe bir koltuk, sağında abajur, solunda küçük bir dolap var. Diğer resme geçince odanın kalan yarısı da verilmiştir. Babanın yokluğunun yoğun bir şekilde hissettirildiği bir görüntü hâkim. Duvarda Güneş'in anne ve babasıyla birlikte yer aldığı mutlu aile fotoğrafı, hemen altında da tek kişilik boş bir koltuk ve hemen yanında üzerinde çiçek olan bir sehpa var. Annesi çocuğunu neşelendirmek için sabah parka götüreceğini söylerken, içinde sadece salıncağın olduğu park hayalinde canlanır. Diğer mekân Güneş'in yatak odasıdır. İçinde oyuncağının olduğu küçük bir yatak vardır burada. Anne, Hayalet Postacı oyununu keşfedip kızına anlatınca odadaki eşya sayısı nispeten artar. Yatağın her iki tarafında iki komodin vardır. Birinin üzerinde küçük bir abajur –gece lambası, diğer komodinin üzerindeyse Tatlı Bela adlı bir hikâye kitabı vardır. Hemen Güneş'in tarafında duvarda küçük bir dünya haritası asılıdır. Güneş rüya yolculuğuna çıkınca ev mekânından da çıkmıştır. Sadece kendi odasından, kendi evinden değil, başka evlerin de olduğu gerçek dünyadan da uzaklaşmıştır. Geride bıraktığı görüntüye tersinden bakmaktadır. Gerçek dünya yerinde durmaktadır. Farklılaşan, uzaklaşan Güneş'tir. Ütopik bir yolculuğa çıktığı için masalımsı betimlemeler çizilmiştir. Mekân olarak büyük ağaçların olduğu, özellikle yeşilin ve mavinin her tonunun kullanıldığı, rengârenk çiçeklerle bezenmiş orman, göl, ada ve küçük bir kulübe kullanılmıştır. Yolculuğun sonunda kulübeye gidilmiştir. Babanın oturup kitap okuduğu sandalye ve abajurdan başka hiçbir şey yoktur. Olayın kırılma noktasının gerçekleştiği bu bölümde bütün dikkat baba ve kızına yoğunlaştırılmıştır. Bu yüzden dikkati dağıtacak hiçbir unsura yer verilmemiştir.

Biçim Özellikleri

Kitabın dış yapısıyla ilgili özellikleri kapsamaktadır. İyi tasarlanmış bir kitabı diğer kitaplardan ayıran birçok özellik vardır. Kitabın okunma ve saklanma süresini uzatmak için kitapta sağlam bir cilt kullanılmalıdır [5]. Kâğıt: “Çocuk kitapları en iyi kalitedeki birinci hamur kâğıda basılmalıdır. Kâğıt; mürekkebi dağıtmamalı, renkleri değiştirmemeli, kolay yırtılmamalı, çocuğun gözünü yoracak kadar parlak olmamalıdır. Kâğıdın mat olmasına özen gösterilmelidir” [22]. “Sürekli aynı boyutlardaki kitaplar yerine farklı boyutlardaki kitaplar tercih edilmelidir” [23]. Bir resimli çocuk kitabı fiziksel olarak çocuğun kullanımına uygun ve çocuğun ilgisini çekebilmelidir. Hayalet Postacı'nın dayanıklı olması için kâğıdı kartondur ve ikinci derece kâğıt hamuru kullanılmıştır. Resimlerin görünürlüğü açısından kâğıdı renkli değildir. Boyutu ortalamadan büyüktür ve 48 sayfadan oluşmuştur. Resim ve ilgili metin aynı sayfada yer almaktadır. Görsel bütünlük sağlanmıştır. Bunu sağlamak için de açılmış iki sayfa tasarlanmıştır. Yazıyla resmi bir arada kullanırken yazıya resmin içinde değil boşluklarda yer verilmiştir. Kitabın bütününe bakıldığında peş peşe gelen resimler bir bütünlük sağlamaktadır. Kitaptaki resimler yetişkin bir kişinin elinden değil de tıpkı küçük bir çocuğun elinden çıkmış gibidir. Resimlerde hayal öğelerine yer verilmesi çocuğun hayal gücünü zenginleştirir. Hayal öğeleri, fanteziler çizgilerle somutlaştırılmalıdır. Böylece çocuk hayalle gerçek arasındaki ilişkiyi daha kolay kurabilmektedir. Diğer taraftan olayda önemli bir yeri olmayan ya da gereksiz ayrıntılar çocuğun dikkatini dağıtır ve resim-metin ilişkisini kurmasını zorlaştırır [8]. Hikâye okul öncesi çocuk grubuna hitap ettiği için resimlemesi de o yaş grubunun gelişim aşamasına uygun olarak yapılmıştır.

Hikâyenin başkahramanı olan Güneş'i resmederken güneşin renkleri olan turuncu ve tonları hâkimdir. Boya tekniği olarak figürlerde guaj boya, arka mekânda ise sulu boya tekniği kullanılmıştır. Yaşanan şimdiki zamanın gerçekliğini ve önemini vurgulamak için guaj boya ile netlik kazandırılmıştır fakat babasının olmadığı karelerde özlem ve ayrılığı ifade etmek için sulu boya tekniği ile flu renkler kullanılmıştır. Genel olarak ise artık eski mutlu hayatları olmadığı için canlı renkler yerine orta tonlar kullanılmıştır. Güneş, babası vefat ettikten sonra annesi ile hayatına

devam edeceği için bunun önemi açısından ve annesini de sevdiği için ikisinin de kafası büyük çizilmiştir. Diğer yandan postacının kafası ise normal ebatlardadır.

Güneş, postacı oyununu oynamadan önce babasının hüznünü yaşarken kollarını hep arkasında saklamıştır. Bu da onun tüm dünya ile bağı koparıp acısını yaşadığını gösteriyor. Ölen babanın ölüm anına ilişkin bir resminin olmadığı göze çarpmaktadır. Bu durum hikâyenin çocuklara yönelik yazılmış olmasının yanı sıra ölümü uygun bir şekilde resmetmenin zorluğundan da kaynaklanabilir.

Güneş'in rüyalarından, hayallerinden bahsedildiği bölümlerde hayallerin rengi olan pembe rengi kullanılmış. Postacı metaforu, haberciyi dolayısıyla Güneş'in hayali arkadaşını ve onun düş gücünü simgeler. Postacının etrafında uçan kelebekler, yıldızlar onun güzel haberler getirdiğini gösteriyor. Ayrıca annesinin üstün yetenekli ve her yere gidebilen postacıdan bahsederken duvardaki dünya haritasının kullanılması, bu konuyu somutlaştırarak pekiştiriyor. Güneş'in puantiyeli elbisesi her şeye rağmen hikâye ruhunun ve hareketliliğinin ifadesidir. Postacı, Güneş ile tanıştığında, onu babasına götürürken hep uzun boyludur ve tüm vücudu çizilmiştir. Çünkü o bir kahramandır fakat babası ile buluştuğunda bu kahraman önemini yitirdiği için sadece gövdesi çizilerek flulaştırılmıştır.

Hikâyede renkler solgun ve yumuşak renkler yani çocukların sevdiği renkler, pastel tonlar kullanılarak pozitif bir hava oluşturulmuştur. Naif bir anlatımı olduğu için bu da okuyucuya olumlu bir mesaj veriyor. Çizgiler sert ve keskin değil aksine yuvarlak ve yumuşaktır. Bu da renkler gibi olumlu havayı destekliyor böylece pozitif bir mesaj veriliyor. Çocuklar ölümü olumsuz duygularla birleştirir. Onlar için tam olarak bilinmez, içinden çıkılmaz bir durumdur. Hikâyedeki renkler ve çizgiler, kitabı okuyan kişinin olumsuz duygulardan arınmasını sağlıyor. Aynı zamanda babanın güzel bir yerde olduğunun hayal edilmesi, çocuğun ölümüne olan önyargısını kırmaya başlıyor yani okuyucu için de olumlu bir hava oluşturulmuştur. Çocuk hayal kurmaya başlayıp postacı ile irtibata geçtiğinde renkler de canlanmaya başlıyor. Annesi ile Güneş'in konuştuğu sayfada duvarda mutlu bir aile fotoğrafı vardır: Annesi, babası ve Güneş. Bu fotoğrafın altındaki boş koltuk kaybedilen kişiyi ve yokluğu yani ölen babayı temsil ediyor. Anne, kızına yeni bir oyun bulduğunu anlatırken bu sayfada hınzır bir çocuk gibi resmedilmiştir. Çocukla çocuk olmadır bu. Ancak bu şekilde kızına ulaşabileceği düşünülmektedir. Oyunu oynamaya başlayınca Güneş'in düş gücüyle - hayali arkadaşıyla - Hayalet Postacı ile konuşmasından sonra daha önce boş olan yıldızların içi doldurulmuştur. Artık yıldızlar parlıyor ve çoğu kelebeğe dönüşüyor. Gerçek dünyada solgun olan renkler hayal kurulunca canlanıyor. Hayal kurarsanız, istediğin şeylere kavuşabilirsiniz. Doğadaki hayvanlar, bitkiler, kalpler, şekerler, kelebekler daha aydınlık ve parlak olur mesajı veriliyor. Dolayısıyla Güneş'in ölümüne bakış açısı değişiyor. Sırtında kalpler olan kaplumbağalar geliyor hayal dünyasına. Hayal etmenin güzelliğidir bu. Babasına kavuştuğunda hayvanlar bile gülüyor artık. Hayal kurunca dünyayı fark ediyor. Gerçek dünyada ev bomboş ve gereksiz iken hayal kurduğunda her şey mutlu ve gülümsüyor. Bu da hem ölümü kolaylaştırıyor hem de gerçeklikten uzaklaştırmıyor. Okuyucuyu hayal kurmaya teşvik ediyor. Yas konusu oldukça iyi işlenmiştir. İsyen ve kendini suçlama yoktur. Durumu kabullenme vardır artık. Çocuğun rüyasında ölen babasına giderken yaptığı yolculuğu anlatırken yazar masalımsı unsurlardan yararlanmıştı.

Babasının yaşadığı yer çok güzel ama ıssız bir adada ve yine uzakta anlatılmış. Gerçeklikten kopmama hâli var. Hayal de olsa baba hâlâ uzakta güzel bir yerde fakat oldukça uzak, ulaşılmaz bir yerdedir. Burada da hâlâ ölüm gerçeğini yansıtıyor. "Hayal ettiğim sürece görebilirim ama gerçekte göremem". Ormandaki renkler çok canlı ama babasının olduğu ada ve kulübe hâlâ soluk renklerdedir. Güneş, babasına kavuşurken: "Ben senin kalbinde yaşıyorum". dediğinde renkler yine solgunlaşır, Güneş üzülür. Yine burada da gerçeği kabullenme durumunu renklerle ve yüz ifadeleri ile anlatmıştır. Babası ile oynayıp eğlendiği bölümde renklerde canlılık vardır. Ayrılık vaktine gelindiğinde ise gerçeğe dönüş vardır, renkler git gide soluklaşır. Babasına sarılıp vedalaştığı bölümde renkler yine mutlu ve canlıdır. Ölüm bir aileye ayıramaz ve gerçek hayatta ölüm ayırsa bile bir aileyi sevgi birleştirir mesajı verilmiştir.

Sonuç

Araştırmada ölüm ve yas sürecini işleyen okul öncesi çocuk edebiyatına ait resimli çocuk hikâye kitaplarından biri olan Hayalet Postacı incelenmiştir. Çocuk edebiyatı tüm gelişim alanlarını destekleyen, kültür aktarımının gerçekleşmesine aracılık eden, çocuğa estetik bilinci ve edebi zevki kazandıran etkili bir araçtır. Çocuğun duygu dünyasını besleyerek ölüm gibi anlaşılmasız ve baş edilemez bir kavram çocukça, onun bakış açısıyla incelenen eserde ele alınmıştır. Hayatın bir gerçeğidir ölüm, Zor olan yas sürecinden çıkabilmektir. Çocuğun dünyası, hayal gücü yetişkinlerden daha zengindir, sınırsızdır. Yasaklar, toplumsal dayatmalar, kurallar çoğaldıkça yani insanlar büyüdükçe sınırlar daralır, hayaller küçülür daha sığ ve daha mutsuz bir dünyaya kendini mahkûm eder. Çocuk çocukluğunu yapar, en karmaşık ölüm kavramını en basit en yalın oyuna döker. Zaman, mekân kavramı önemli değildir. Uyuduğunda ölen babasını görür, onunla oyunlar oynar ve mutlu olur. Sevgi her şeyin ilacıdır. Aslında unutmaktır ölüm, değer vermemektir. Yazar anlatımını resimlerle desteklemiştir. Bir çocuğun elinden çıkmış izlenimi veren, çizimleriyle, kullanılan renk tonlarıyla, hikâye zenginleştirilmiştir. Hatta bazı bölümlerde resimlerin konuştuğu ve metinden daha etkili olduğu görülmektedir. Görselliğin ön planda tutulması hitap ettiği okuyucu kitleyi etkilemesi açısından önemlidir. Dolayısıyla ölüm temasının ele alındığı bu anlatı biçim ve içerik özellikleri bakımından hedef kitlesine hitap eden ve iletmek istediği mesajı, tesiri okurunda hissettiren önemli bir eserdir.

KAYNAKÇA

1. Aral, N., Gürsoy, F. Kitabın Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi. 1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. 2000.
2. Şirin, M. Çocuk Edebiyatı Kültürü. Kök Yayıncılık. 2007.
3. Aslan, C. Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri. II.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. 2007.
4. Temple, C., Martinez, M. ve Yokota, J. Childrens Books in Childrens Hands: An Introduction to Their Literature (3rd Edition). Allyn and Bacon. 2006.
5. Güleryüz, H. Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Pegem-A Yayıncılık. 2006.
6. Alpay, M. ve Anhegger, R. Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. Cem Yayınevi. 1975.
7. Yavuzer, H. Çocuk psikolojisi, 18.Basım. Remzi Kitabevi. 1999.
8. Tür, G. v.-P. Okulöncesinde çocuk, edebiyat ve kitap. Ya-Pa Yayınları. 1999.
9. Demirel, Ş. Çocuk, çocuğun gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve ilgi alanları. Pegem Akademi Yayıncılık. 2010.
10. Tuğrul, B.ve Feyman, N. Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2.Ulusal Çocukve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (s. 387-392). Ankara Üniversitesi Yayınları. 2006.
11. Özer, A. Çocuk kitaplarındaki resimlerin “çocuğa göreliği”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (s. 425-432). Ankara Üniversitesi yayınları. 2006.
12. Özer Ayhan. “Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin ‘Çocuğa Göre’liği”. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2007.
13. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayın. 2006.
14. Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel. 2006.
15. Tavşancıl, E. ve Aslan, A.E. Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri (1. Baskı). 2001.
16. Corr, C.A. What do we know about grieving children and adolescents? K.J. Doka (Ed.), Routledge. 2009.

17. Webb, N.B. The child and death. In N. Webb (Ed.), Helping bereaved children: A handbook for practitioners (pp. 3-21). Guilford. 2011.
18. Çıraklı, M.Z. Anlatıbilim: kuramsal okumalar. Hece Yayınları. 2015.
19. Can, D.T. Çocuk Edebiyatında Dilin İdeolojisi: Anlatı Bilimsel Yaklaşım. Dil Araştırmaları Sayı: 12, 191-213 s. 2013.
20. Stephens, J. Çocuk kurgusunda dil ve ideoloji. Longman, 28-29. 1992.
21. Can, G. Renk Sihirbazları, Cumhuriyet Kitap, Sayı: 935. 2006.
22. Gültekin, E. MEB Yayınları Çocuk Kitaplarının Resimlerine Genel Bakış, 2007. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2007.
23. Tür G. ve Turla A. Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap. YA-PA Yayın Pazarlama. 2005.

REFERENCES

1. Aral, N., Gürsoy, F. Kitabın Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi [The Place and Importance of the Book in the Development of the Child]. 1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. 2000. [in Turkish]
2. Şirin, M. Çocuk Edebiyatı Kültürü [The Culture of Children's Literature]. Kök Yayıncılık. 2007. [in Turkish]
3. Aslan, C. Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri [The Place of Written Qualified Children's Books in the Child's Development Process]. II.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. 2007. [in Turkish]
4. Temple, C., Martinez, M. ve Yokota, J. Childrens Books in Childrens Hands: An Introduction to Their Literature (3rd Edition). Allyn and Bacon. 2006. [in English]
5. Güteryüz, H. Yaratıcı Çocuk Edebiyatı [Creative Children's Literature]. Pegem-A Yayıncılık. 2006. [in Turkish]
6. Alpay, M. ve Anhegger, R. Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları [Children's literature and children's books]. Cem Yayınevi. 1975. [in Turkish]
7. Yavuzer, H. Çocuk psikolojisi [Child psychology]. 18.Basım. Remzi Kitabevi. 1999. [in Turkish]
8. Tür, G. V.-P. Okulöncesinde çocuk, edebiyat ve kitap [Preschool children, literature and books]. Ya-Pa Yayınları. 1999. [in Turkish]
9. Demirel, Ş. Çocuk, çocuğun gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve ilgi alanları [The child, the features of the development of the child, his needs and interests]. Pegem Akademi Yayıncılık. 2010. [in Turkish]
10. Tuğrul, B.ve Feyman, N. Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar [Themes used in illustrated story books prepared for preschool children]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2.Ulusal Çocukve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (s. 387-392). Ankara Üniversitesi Yayınları. 2006. [in Turkish]
11. Özer, A. Çocuk kitaplarındaki resimlerin “çocuğa göreliği” [The relationship of pictures in children's books to the child]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (s. 425-432). Ankara Üniversitesi yayınları. 2006. [in Turkish]
12. Özer Ayhan. Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin ‘Çocuğa Göre’liği [The 'Relative' of the Pictures in Children's Books to the Child]. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2007. [in Turkish]
13. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri [Qualitative Research Methods in Social Sciences]. Seçkin Yayın. 2006. [in Turkish]
14. Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri [Methods of Scientific Research]. Nobel. 2006. [in Turkish]

15. Tavşancıl, E. ve Aslan, A.E. Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri [Content Analysis and Application Examples for Written and Other Materials] (1. Baskı). 2001. [in Turkish]
16. Corr, C.A. What do we know about grieving children and adolescents? K.J. Doka (Ed.), Routledge. 2009. [in English]
17. Webb, N.B. The child and death. In N. Webb (Ed.), Helping bereaved children: A handbook for practitioners (pp. 3-21). Guilford. 2011. [in English]
18. Çıraklı, M.Z. Anlatıbilim: kuramsal okumalar [Narrative science: theoretical readings]. Hece Yayınları. 2015. [in Turkish]
19. Can, D.T. Çocuk Edebiyatında Dilin İdeolojisi: Anlatı Bilimsel Yaklaşım [The Ideology of Language in Children's Literature: A Narrative Scientific Approach]. Dil Araştırmaları Sayı: 12, 191-213 s. 2013. [in Turkish]
20. Stephens, J. Çocuk kurgusunda dil ve ideoloji [Language and ideology in children's fiction]. Longman, 28-29. 1992. [in Turkish]
21. Can, G. Renk Sihirbazları [Color Wizards]. Cumhuriyet Kitap, Sayı: 935. 2006. [in Turkish]
22. Gültekin, E. MEB Yayınları Çocuk Kitaplarının Resimlerine Genel Bakış [Overview of the Pictures of Children's Books of the Ministry of Education Publications]. 2007. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2007. [in Turkish]
23. Tür G. ve Turla A. Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap [Preschool Children, Literature and Books]. YA-PA Yayın Pazarlama. 2005. [in Turkish]